

Justitiedepartementet

*Enheten för demokratiutveckling, mänskliga rättigheter,
nationella minoriteter, folkrörelsefrågor och idrott*

Rådets möte för rättsliga och inrikes frågor (RIF) den 5 – 6 oktober

Dagordningspunkt: 12

Byrån för grundläggande rättigheter

Dokument: -

Tidigare dokument: 10774/05 JAI 246 CATS 42 COHOM 13 COEST 105, Fakta-PM Justitiedepartementet 2004/03:FPM33 och 2005/06FPM20

Tidigare behandling vid samråd med EU-nämnden: den 9 juni 2006

Bakgrund

Europeiska rådet beslutade i december 2003 att det europeiska centrumet i Wien för övervakning av rasism och främlingsfientlighet, EUMC, skall utvidgas till en byrå för grundläggande rättigheter. Förhandlingar om rådsförordning om inrättandet av byrån pågår i ad hoc rådsarbetsgruppen för grundläggande rättigheter och medborgarskap. Målet är att byrån blir operativ den 1 januari 2007.

Kommissionen presenterade sitt förslag till rådsförordning i juli 2005. Enligt förslaget skall byrån ge stöd och sakkunskap i fråga om grundläggande rättigheter till berörda institutioner, organisationer, kontor och byråer inom gemenskapen och dess medlemsstater i samband med genomförandet av EU:s lagstiftning, för att hjälpa dem att till fullo respektera de grundläggande rättigheterna när de vidtar åtgärder inom sina behörighetsområden. Utgångspunkten för byråns verksamhet är att genom samarbete med EU:s institutioner, medlemsstater och enskilda organisationer övervaka att aspekter om grundläggande rättigheter får en framträdande plats inom EU. Europaparlamentet har varit med i arbetet

och tre triloger har hållits. Samtal har även kontinuerligt förts med Europarådet.

Sverige har tillsammans med andra medlemssländer fört fram vikten av byråns oberoende och öppenhet. Sverige och två av dessa länder har också arbetat för att dubbelarbete undviks och då särskilt i förhållande till existerande system som redan arbetar med mänskliga rättigheter, såsom Europarådet. Vidare har Sverige drivit frågan om en aktiv dialog mellan byrån och enskilda organisationer och övriga civila samhället liksom jämställdhetsfrågorna.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Den rättsliga grunden har av kommissionen föreslagits till artikel 308 FEG och artiklarna 30, 31 och 34.2 c FEU. Rådet fattar beslut enhälligt efter att EP har hörts. Konsensus har uppnåtts för art. 308 FEG som rättslig grund för rådsförordningen.

Svensk ståndpunkt

Sverige välkomnar bildandet av en byrå för grundläggande rättigheter på EU-nivå och anser att detta bör leda till ett ökat skydd för de grundläggande rättigheterna inom unionen. Sverige anser att byråns mervärde skulle öka väsentligt om den gavs mandat att verka inom ramen för avdelning VI FEU (polisiärt och straffrättsligt samarbete).

Europaparlamentets inställning

Tre triloger har hållits. Europaparlamentet har betonat vikten av att byrån får befogenhet inom ramen för det polisiära och straffrättsliga samarbetet, dvs. avdelning VI FEU. Den 12 oktober 2006 kommer Europaparlamentet att ha en gemensam debatt om inrättandet av byrån samt förslaget till rådets beslut om att ge byrån rätt att bedriva verksamhet under avdelning VI FEU.

Förslaget

Ordförandeskapet för nu frågan om byrån till rådet för att få politisk ledning för det fortsatta förhandlingsarbetet. Förhandlingarna har avstannat då framförallt frågan om byråns eventuella kompetens under avdelning VI FEU (polisiärt och straffrättsligt samarbete) är mycket svår att lösa. Lagstiftningen på EU-nivå inom det polisiära och straffrättsliga samarbetet har ökat markant de senaste åren. Den innehåller åtgärder i form av t.ex. effektivare spaningsmetoder och samordning av tvångsmedel. För Sverige är det av stor vikt att det finns en möjlighet att övervaka att grundläggande rättigheter får en framträdande plats inom EU. Genom att ge byrån mandat att verka inom ramen för det polisiära och straffrättsliga samarbetet visar EU tydligt att EU i alla lägen försvarar de grundläggande rättigheterna inom EU.

Sverige och en majoritet av MS välkomnar förslaget att ge byrån befogenhet inom ramen för det polisiära och straffrättsliga samarbetet. Även Europaparlamentet har betonat vikten av att byrån ges denna möjlighet. En liten grupp av medlemssländer motsätter sig kraftfullt att byrån får sådan kompetens under förevändning att det saknas rättslig grund. Ordförandeskapet för bilaterala samtal med dessa medlemssländer för att söka nå en kompromiss.

Även frågan om byråns geografiska mandat är fortfarande öppen och kan eventuellt också komma att diskuteras på RIF-rådet. Sverige kan acceptera att byrån är öppen också för länder som har stabilitets- och associeringsavtal med EU (s.k potentiella kandidatländer). Villkoret är dock att byråns mandat inte blir bredare för dessa länder än för medlemsstaterna. Västra Balkan, som det handlar om, är ett viktigt område för Sverige när det gäller en eventuell framtida EU-utvidgning och byrån kan här fylla en viktig funktion när det gäller ländernas anpassning till gemenskapsrätten. Två EU-länder är drivande i frågan om att begränsa byråns geografiska mandat. De kan möjligen sträcka sig till att kandidatländerna ingår i byråns mandat.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

Förslaget innebär inga förändringar av gällande svenska regler.

Ekonomiska konsekvenser

Sverige anser att inrättandet av byrån inte skall leda till en höjning av EU:s budget, utan finansieras inom budgetramen.